

ԱՌԵՏԱՐԵՐ

ՀԱՏՈՐ Խ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1, 1911

ԹԻԻ 9

ՓԷԼՂԵՆԻՔ ՓՕՅՆԻՔ, ՄԱՍՏԱՆԿԱՆԻՔԻ ՊԷՂ,

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԻՅՂ. ՆՈՒՆԱՆՁՆԵՐ:

ՄԻՐԻԿԻ զԱՐԱՆՆԵՐ,

Ես չափ ծեր կի՛ն մըն եմ ու այն տանն միայն կրնամ տեսնել, երբ ակնոցս աչքիս դրած եմ, և թերևս այս է պատճառը որ ամենադարձ հարցումէ մը իսկ կը չուարիմ: Երէկ երբ իմ պատանի թոռիս քսուեցաւ որ նորոգէ աստիճանները այն սանդուղին, որ մեր հիւղակէն գէպի ծովեզերը տանող զատիկայրին վրայ կը գտնուի, լսեցի որ կ'ըսէր: «Ս', հայր, այսօր աղջ զործը ընելու համար չափ տաք օր մըն է»: Սո՛՛՛, խորհեցայ ես, տեսնենք մեր Վարդես Թոմ Բոմի պիտի ընէ զոգտնողու համար:

Տեսած ատաղին բանս այն եղաւ որ Վարդես Թոմ մեծ արագութեամբ իրենցի պէս կը վազէր զատիկայրին կատարէն իր քոյրը, Մէյը, հալածելով: «Թոմի», ըսի անոր, «պաղէլու համար օղբ չափ տաք չէ՞»: «

«Ս', ոչ, մեծ մայր»: ըսաւ Թոմի, «չափ տաք չէ»:

Երկրորդ տեսած բանս սա եղաւ որ, Վարդես Թոմ իր կարճ տարաւները գէպի վեր ուղարկած և սրունքները բացած, գլուխը խտրէ իւրօր գլխարկ մը դրուած, մէկ ձեռքը խոշոր գոյք մը իսկ միւսով ուսին վրայ ծանր քրիչ մը քսած Մակուկովար Հինքլի Նեա գէպի ծովեզերքի օղմուտը կ'երթար ծովաստնոր (ծովային տեսակ մը կենդանի) որսալու, երբ ծովին ջուրերն ետ կը քաշուէին տեղատուութեամբ: «Վո՛՛՛, Թոմի», խորհեցայ ևս, «կէսօրուան այս ժամը հոգ, ծովեզերքի վրայ, աւաղ փորելու համար չափ տաք չէ՞»: Բայց Թոմ արդէն գացած էր:

Երկու ժամի չափ ետքը նորէն տեսայ որ Վարդես Թոմ և Մակուկովարը քողկով առնելու գոյքին ծովեզերքէն մէջ անդերնին խոշոր զոյքին մէջ որոսացուած ծովաստնորներ ունենալով: «Մոգիւղերը չափ տաք չէ՞ր, Թոմի», ըսի՝ ձեռքի հիւսուածեղէնս հիւսեց շարունակելով:

«Ս', ոչ, մեծ մայր»: ըսաւ Թոմի, «չափ տաք չէր»:

«Մաղերդ ինչո՞ւ այդպիսի թոյլ եմ, Թոմի», հարցուցի, բոյարովին տնդիստեալ ձեւացնելով, ինչպէս կ'ընեն մեծ մայրերը յանախ: Քրտինքի կաթիլները՝ իր կաթիլներէն գեմքէն ի վար, ու ցեխուտած իրենց վրայ ծուռումուռ, ճերմակ դիմեր մը ձեւացնէին:

Թոմի իր ցեխոտ ձեռքերը թաց և խառնիխուռն մազին վրայ քսելով, «Ծովասանտրները սոսկալի կերպով ջուր կը ցայտեցնէին, հաւանաբար անոնք թրջած են մազերս», պատասխանեց:

Ճաշէն ետքը տեսայ որ Վարպետ Թոմ կ'աշխատէր խոշոր ու ծանր ժայռեր գլտորելու՝ անոնցմով շինելու համար փուռ մը, որուն մէջ պիտի խորովէր այդ ծովասանտրները: Անկէ ետքն ալ տեսայ որ Վարպետ Թոմ ձեռքը ուրազ, գամեր ու տախտակներ առած ծովեզերք գացած էր ու իր նաւակը նորոգելու կ'աշխատէր: Ուրագով կը գամէր, սղոցով տախտակները կը կտրէր, կատարեալ հիւսն մը եղած էր կարծես: Ճիշդ այն պահուն հայրը տուն եկաւ, ու բարձրաձայն սուլեց. այդ սուլումը կը նշանակէր, «Թոմ, տղաս, ո՛ւր ես»:

«Հոս եմ, հայր», կանչեց Վարպետ Թոմ, դէպի դռնիկները վազելով և ուրագը մէկ ձեռքը բռնած:

«Օհօ», ըսաւ, անոր հայրը շատ դո՛ւ ըլլալով որ ուրագ մը բռնած էր ան իր ձեռքին մէջ, «դուն այդ մեր սանդուղին աստիճաններն ալ նորոգած ես յուսամ թէ, չէ՞»:

«Ոյ, հայր», ըսաւ Թոմ, կարմրած ճակատին քրտինքը սրբելով, «օդը շատ տաք . . .» բայց նոյն պահուն Վարպետ Թոմ յանկարծ կեցաւ ու չիկնեցաւ:

Հիմա գիտնալ պիտի ուզէի թէ Թոմ ինչո՞ւ չիկնեցաւ:

Անկեղծաբար

Օգոստ. 15, 1911

Ձեր նոր (բայց ծեր) բարեկամուհին

ՄԵՅԻ ՄԵՆ ՄԱՅՐԸ

ԱՌԱՏԱԶԵՆՈՒԹԵԱՆ ՎՏԱՆԳԱՌՈՐ ՏԵՍԱԿ ՄԸ

Խոշոր ու կարմրուկ խնձոր մըն էր այն, զոր Ռուբէն կը բռնէր ձեռքին մէջ, ու մէկ ձեռքէն միւսը կը նետէր զբռնելու համար. և որովհետեւ խնձորները քիչ կը գտնուէին այդ եղանակին՝ բնական էր որ միւս տղաքը հարցնէին թէ Ռուբէն ուրկէ՞ առած էր այդ խնձորը:

«Նպարավաճառին աշկերտը Եփրեմ տուաւ այս ինծի», ըսաւ Ռուբէն, նորէն մէկ ձեռքէն միւսը նետելով այդ գրաւիչ գնտակը, «իւր նպարեղէնի կառքին մէջ սակառ մը լեցուն ունէր ասկէ»:

«Ես չէի գիտեր թէ Եփրեմ կառք մը ունի» ըսաւ Հօրեղբայր Սամուէլ, իր կարդացած թերթին ետեւէն:

«Օ, այդ իր կառքը չէ, ան իրենց վաճառատունին փոխադրութեան կառքը կը քչէ. ես շատ անգամ իրեն հետ նստած եմ այդ կառքին մէջ: Ամէն մարդ կը սիրէ այն աշկերտ Եփրեմը, որովհետեւ շատ բարի ու առատաձեռն է: Ան վաճառատուն դառնալու ատեն շատ անգամ զիս կառքին մէջ կ'առնէ ու մինչեւ մեր տունը կը բերէ. կ'ըսէ թէ այդ իր գործին շատ արգելք մը չըլլար»:

«Ուրեմն նպարավաճառին կառքով ու ժամանակով է որ այդպէս բարի ու առատաձեռն կ'ըլլայ, այնպէս է», հարցուց Հօրեղբայր Սամուէլ:

«Բայց ինչո՞ւ, ան իրենով ալ նոյնը պիտի ըլ-

լար, Հօրեղբայր», աւելցուց Ռուբէն խնդալով, «ան այդ տեսակ տղայ մըն է»:

«Եւ կարծեմ քեզի տուած խնձորը մէկու մը այդ վաճառատունէն գնած խնձորներէն էր, զորոնք ինք մարդուն տունը կը փոխադրէր. այսպէս չէ՞», աւելցուց Հօրեղբայր Սամուէլ:

Ռուբէն այս անգամ կարմրեցաւ:

«Բայց ինչ կ'ըլլայ մէկ սակառ խնձորին մէջ այդ մէկ հատը բան մը չէ. ոչ ոք այդ մասին բան մը կը խորհի. նպարավաճառները այդ չափը բան մը չեն համարիր»:

«Այդպէս կրնայ ըլլալ, տղաս, թերեւս ըսածիդ պէս է, և ես չեմ ըսեր թէ աշկերտ Եփրեմ իր ընկերներուն մէջ նուազ վստահի է, բայց կ'ըսեմ թէ ուրիշներու ստացուածքով առատաձեռն ըլլալ վտանգաւոր մէկ տեսակն է առատաձեռնութեան: Բեզի չվերաբերող բանով մը համարձակօրէն վերաբերուիլ դիւրին բան է, և այդ կերպով շատ մարդիկ ինքզինքնին կը համոզեն թէ իրենք բարեսիրտ և ազատամիտ են. բայց այդ շիտակ չէ, ոչ ալ ապահով: Առատօրէն տուր այն բանէն որ քեզի կը վերաբերի, բայց զգուշացիր ուրիշներու վերաբերող բաները իբրեւ քուկդ գործածելէ»:

հաճոյք մը աւելի սովորական պիտի երևար բաղ-
դատելով այն հաճոյքին, զոր պիտի զգար աղջնակ
մը հիմա Բրիտանական Թանգարանին մէջ գտա-
նուող մէկ հին պուպրիկը գրկելով: Այս պուպ-
րիկը գրեթէ 3,000 տարուան հնութիւն մը ունի:

Անգամ մը երբ քանի մը հնախօսներ Եգիպտա-
կան արքայական դամբարան մը կը խուզարկէին՝
վիմալիոր գերեզմանի մը մէջ գտան եօթ տարեկան
իշխանուհիի մը մոմիան: Ան իր իշխանական աս-
տիճանին վայել ձեւով մը զմոտեւած էր ու անոր
թեւերուն մէջ գտնուեցաւ փայտէ պղտիկ պուպ-
րիկ մը:

Արձանագրութիւնը պղտիկ իշխանուհիին անու-
նը, աստիճանը, տարիքը և մահուան թուականը
կը յայտնէր, բայց հոն բան մը չէր ըսուեր այդ Ե-
գիպտական գեղեցիկ փայտեայ պուպրիկին մասին:
Բայց այս արդէն ինք իր պատմութիւնը կը պատ-
մէր: Պուպրիկը մանուկին թեւերուն մէջ այնչափ
ամուր բռնուած էր որ, տարակոյս չկար թէ աղ-
ջնակը պուպրիկը թեւերուն մէջ գրկած վիճա-
կով մեռած էր:

Այս պարզ պատմութեան ներկայացուցած գո-
րով հաղարաւոր տարիներ ետքը իսկ շատ մը
սիրտերու կը դաշնէ: Պուպրիկը Բրիտանական Թան-
գարանին ցուցափեղկերէն մէկուն մէջն է ու հոն
շատ տղաքներ կերթան զայն դիտելու համար:

ԲԱՐԻ ԳՈՐԾԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏՐՈՒԱԾ ՆԻՇԸ

Աշխարհի մէջ Հնդկաստան է այն միակ երկի-
րը, ուր տղայոց կը սորվեցնեն թէ, ուրիշ դասա-
կարգի մը տղայոց հետ ուտելով, կամ անոնց զըպ-
չելով իսկ ամէնէն գէշ գործ մը ըրած կ'ըլլան:
Այս կ'ընեն, որովհետեւ այդ տղաքները Պրահմին-
ներու զաւակներ են: Պրահմինները ամենաբարձրն
են այն դասակարգերուն, որոնց կը բաժնուի
Հնդկաստանի Ժողովուրդը: Այդ Պրահմիններու
զաւակներուն կ'ըսուի որ, եթէ այդ արգելուած
բանը ընեն իրենց դասակարգը կը կորսնցնեն, և
այս ամէնէն սոսկալի բանն է որ կրնայ ըլլալ ա-
նոնց. հետեւեալը այս օրէնքը կը յարգեն մեծ ըզ-
գուշութիւնով:

Պրահմին մը միտքէն իսկ չանցնէր քովի սա-
փորէն ումպ մը լուր տալ խոնարհ դասակարգէ
այն մարդուն, որ ճամբուն վրայ ծարաւէն մեռ-
նելու վրայ է: Կրնայ տեսնել տղայ մը, որ կառքի
մը տակ մնալու վտանգին ենթակայ է ու ինք ալ
կրնայ զայն աղատել դիւրաւ, և պիտի աղատէր

իսկ եթէ ան Պրահմին մը եղած ըլլար, բայց մա-
տին ծայրովը իսկ չօգնէր անոր, ոչ թէ անոր հա-
մար որ անսիրտ է, այլ անոր համար որ այդ օգ-
նութիւնը ընեն, անոր դպչիլը մեղք կը համարի:

Ահա այս Անգղիացիներուն հանդիպած մեծա-
գոյն գոռաբութիւններէն մէկն է, մինչ անոնք կը
ջանան Հնդկները իրենց հին սովորութիւններուն
գերութենէն ազատել: Տարակոյս չկայ թէ լաւա-
գոյն կերպն է տղաքներէ սկսիլ և ջանալ անոնց
ցուցնելու թէ իրենց դասակարգի օրէնքը յիմարա-
կան բան մըն է: Այս հաստատուած է այն փոր-
ձով, որ կատարուած է Սրինակարի, Հնդկաստանի
հիւսիսային գաւառներէն Քաշմիրի մայրաքաղաքին,
տղայոց վարժարանին մէջ: Այս վարժարանը մի-
սիոնարական ձրի դպրոց մը չէ, այլ վարժարան
մը, ուր բարձր դասակարգէ Հնդկներու զաւակ-
ներ կը յաճախեն, իբրեւ աղէկ դպրոց մը:

Տղայոց օգնել, բարի և օգտակար ըլլալ այն-
չափ՝ որչափ խելացի, այս վիճակները մասնաւոր
նիշեր ունին, որոնց համեմատ կը դասաւորուին
տղաք: Այս նիշերէն մէկ տեսակը մաքրութեան
համար է: Հնդիկ տղաք իրենց տուններուն մէջ
չեն սորվիր պէտք եղածին չափ մաքուր ըլլալու
և անոր իրենց առողջութեան համար ունեցած
կարեւորութիւնը: Հետեւեալը տղայ մը երբ առ-
տուն դպրոց գայ տեսուչը ուշադրութեամբ կը
նայի անոր դէմքին, ձեռքերուն մաքրութեան ու
անոր համեմատ նիշ կը դնէ: Բայց եթէ դէմքը և
ձեռքերը աղտոտ են, նախ տղան կը զրկուի որ
լուայ զանոնք, և նիշ ալ չտրուիր:

Ուրիշ նիշ մը կայ նաեւ բարի վարքի համար,
ուրիշ մը դասերու մէջ յառաջադէմ ըլլալու հա-
մար, բայց ամէնէն աւելի բարձր նկատուած նիշը
բարի գործերու համար է: Իւրաքանչիւր տղայ
երբ մուտքի դուռին առջեւ գայ, հոն տեսուչը կը
հարցնէ անոր թէ բարի գործի նիշ ստանալու հա-
մար արժանի բան մը ըրած է: Եթէ տղան այդ-
պիսի բան մը ըրած է, զոր օրինակ, խոնարհ դա-
սակարգէ անօթի տղու մը ուտելիք տալ եւ այլն,
բարձր նիշ մը կը ստանայ:

Ինչպէս աշխարհի բոլոր տղաքը, Հնդիկ տղաք
ալ ամէնէն բարձր նիշ առնել կ'ուզեն ու զայն
շահելու առիթներ կը փնտռեն: Այս նիշը շահելու
համար անոնց հաճելի կերպերէն մէկը հետեւեալն
է: Քաղաքը գեղեցիկ լճակի մը ափին վրայ շին-
ուած է, ու տղաք մեծ հաճոյք կը զգան այդ լճա-
կին վրայ թիավարելով: Անոնք հասկցած են, չեմ
գիտեր ինչպէս, թէ աղքատները՝ մանաւանդ երբ
հիւանդ ըլլան՝ շատ կը սիրեն նաւակով պտոյտ մը

նադատուին : Ազգ մը քաղաքակրթութեան մէջ այնչափ կը զարգանայ, որչափ կը յարգէ կիները :

Ռուսական ազգը, որուն վրայ Իսխան Կարոյ կրնայ օր մը թագաւորել, վեց միլիոնի չափ է, ու անոր մէջ մեծամասնութիւնը կը պատկանին Օրթոտոքս եկեղեցիին : Թիւով երկրորդ կու գան Հրեաները : Կաթոլիկներ սակաւաթիւ են, իսկ Բողոքականներ աւելի քիչուոր :

ԳՈՒՐԳԷՆԻՆ ԱՌԱՄ ԴԱՍԸ

Տղաք յաճախ մեծապէս անիրաւուած կը զգան ինքզինքնին՝ երբ հայրերնին կամ մայրերնին զիրենք խաղերնուն մէջ կեցնէ ու գործ մը կատարել հրամայէ, այս կերպով յաճախ կը մոռնան այն բաները, զորոնք իրենց ծնողքները շարունակ կ'ընեն իրենց համար :

Այս մասին բարեկամ մը տղու մը և անոր ծնողքին վրայ հետեւեալ պատմութիւնը ըրաւ ինծի անգամ մը :

«Գուրգէն, փայտի սնտուկը լեցնել չմոռնաս», յիշեցուց Տիկին Լեւոնեան իր զաւակին այն առտուն՝ երբ անոր մօրաքոյրերուն տուած մէկ այցելութեան վերադարձած էր :

«Շատ աղէկ, բայց ինչ պիտի վճարես ինծի», Գուրգէն այս հարցումը ընելու առեւ իր ձեռնոցները կը փնտռէր ու զայն ըրած էր առանց մօրը դէմքը տեսնելու : Վայրկեան մը ետքը երբ իր մօր դէմքը նայեցաւ զայն շատ զարմացած գտաւ : «Մօրաքոյր Զապէլ, մօրաքոյր Հեղինէ և մօրեղբայր Արշակ բոլորն ալ ինծի կերպով մը վճարում մը կ'ընեն, երբ անոնց համար գործ մը կատարեմ», աւելցուց Գուրգէն իրրեւ բացատրութիւն, բայց շատ վարաստ կերպով մը, «և կարծեմ դուն ալ հոս կ'ընաս նոյնը ընել» :

«Շատ աղէկ» :

Գուրգէն մօրը խօսելու եղանակէն հասկեցաւ թէ ան չէր սիրած իր այս խօսքը : «Բարի», աւելցուց ան նոյն վայրկեանին՝ բայց վշտացած դէմքով մը, «Բեղի քառասուննոց մը պիտի տամ, եթէ միջինը բերանը լեցնես այդ սնտուկը» :

Փայտի սնտուկը լեցուած էր անմիջապէս : Քիչ մը ետքը Գուրգէնի մեծ մայրը կանչեց, «Ո՛ւր է իմ բարի Գուրգէնս, որ միշտ ակնոցս կը դառնէ ու ինծի կը բերէ, հիմա դպրոցէն դարձած ըլլալու է» :

«Մեծ մայր, կը գտնեմ ու քեզի կը բերեմ, եթէ ինծի վճարես այս գործիս համար», պատասխանեց Գուրգէն :

«Կեցիր տեսնեմ, մանրուք չունիմ եղեր : տուի մը շաքարեղէն տամ ի՞նչպէս կ'ըլլայ» :

Գուրգէն համաձայնեցաւ, ակնոցը գտաւ ու բերաւ : Այդ իրիկուն հօրը մուճակները բերելու համար ալ վճարում ուզեց և ստացաւ : Իր պզտիկ քոյրը ննջարան տանիչ չուզեց մինչեւ որ իրեն խոստացան նոր զմելի մը գնել : Ու այսպէս շարունակեց բաւական օրեր : Անոր ծնողքը նախ խորհեցան թէ այս կերպը տեղէ մը սորված էր ու շատ չանցած պիտի մոռնար, բայց այնպէս չեղաւ : Օր մը Տէր և Տիկին Լեւոնեան և մեծ մայրը շատ խրատեցին Գուրգէնը, բայց մեղք որ պատուած արդիւնքը յառաջ չեկաւ :

Այդ խրատէն քանի մը օր ետքը օր մը Գուրգէն դպրոցէն տուն եկաւ վաղելով : «Մայր, ո՛ւր ես», գոչեց ան, «չե՞ս ուզեր գնտակս կարել, տես պատուած է» :

«Ո՛վ պիտի վճարէ ինծի ատոր համար», հարցուց մայրը :

«Վա՛յ, այդ ինչ ըսել է» : Գուրգէն այնչափ զարմացաւ որ հազիւ կրցաւ խօսիլ և աւելցուց, «Իբրեւ վճարում քեզի պիտի տամ խոշոր, կարմիր խնձոր մը, զոր Վաղգէն Յարութիւնեան բերած էր ինծի» :

«Շատ աղէկ, ատոր փոխարէն ես ալ քու գնտակդ պիտի կարեմ», պատասխանեց մայրը : Երբ Գուրգէն զուրս գնաց խաղալու համար գնտակը կարուած էր, բայց այդ իրիկուն խոշոր, կարմիր խնձորը սեղանին վրայ մօրը քովէ էր :

«Հայր, սա խնդիրը լուծելու համար ինծի կ'օգնե՞ս», հարցուց Գուրգէն իրիկուն, ընթրիքէն ետքը :

«Կ'օգնեմ եթէ երկու դահեկաննոց մը տաս», պատասխանեց Տիար Լեւոնեան :

Գուրգէն բերանը դոցեց խօսք մը չփախցնելու համար բերնէն : Հայրը միշտ սիրալոյսօտ կ'օգնէր իրեն : Այս անգամ ալ օգնեց՝ բայց Գուրգէնի գանձանակէն երկու դահեկաննոց մըն ալ պակսեցաւ : Հինգ օր Գուրգէն վճարեց ընտանիքին այն բոլոր անդամներուն, որոնք գործ մը կամ ծառայութիւն մը ըրին իրեն համար : Իրեն ալ կը վճարէին եթէ ինք ալ ծառայութիւն մը ընէր ուրիշներուն : Հինգերորդ իրիկունը մանուկ Շուշանիկին ըսաւ, «Այդ սեղանին վրայէն մատիտս ինծի տալ կ'ուզե՞ս» :

«Ի՞նչ պիտի վճայես», թոթովեց Շուշանիկ :

Այս շատ ծանր եկաւ Գուրգէնին, և երբ հայրը անոր նայեցաւ արցունքի խոշոր կաթիլ մը գլորեցաւ անոր այտերն ի վար :

մեր միտքն ու հոգին, այնպէս որ անոնք ալ աւելի աղէկ ու զօրաւոր ըլլան քան մեր ժառանգաբար ստացածը: Ու այս բոլորէն աւելի, գիտութիւնը մեզի սորվեցուցած է, թէ այն իւրաքանչիւր զօրութիւնը, զոր կրնանք աւելցնել մեր կեանքերուն վրայ, իբրեւ ոսկիէ աւելի հարուստ ժառանգութիւն մը կ'անցնի մեր տղաքներուն և աղջիկներուն:

Գիտենք թէ մեր ըրած ջանքերը ամբարուած ընդունակութիւններ, միտումներ են, ինչպէս երգը թռչունին, և թէ խորհրդաւոր կերպով մը այս ընդունակութիւնները կրնան արթննալ մեր սիրական զաւակին մէջ և կրնան աւելի զօրանալ անոր ջանքերով: Գիտենք թէ իւրաքանչիւր նոր սերունդ կրնայ աւելի քարձր կատարելութեան հասնիլ քան իր նախորդը, և գիտենք նաև թէ այն կեանքերը, զորոնք այսօր կ'ապրինք, ապագայ կեանքի կարելիութիւնները գրոշմող կնիքներ են: Եթէ մարդուն փափաքը գիտութեանը հետ համեմատական ըլլար՝ ան կրնար երկիրը կատարելապէս գեղեցիկ ու աղնիւ նրարածներով լեցնել քիչ ժամանակէն:

ՏՂԱՅՈՑ ԲԵՄԸ

ՆԱՍՏԱՆԱԴԻՐ ԵՐԵՍՏԱԿՆԵՐ

Թ.

ԱՆՁՆԱԶՍՊՈՒՄ

«Երկայնամիտ մարդը հզօր մարդէն աղէկ է, ու իր ոգին զսպողը՝ քաղաք առնողէն» Առակ. ԺԶ. 32:

Շատ մը տղաքներու և աղջիկներու տկարացած մէկ կէտին, մէկ թերութեան մասին պիտի գրեմ ձեզի այս առիթով: Ինքզինքը զսպելու և իր կիրքերը կառավարելու պէտքին մասին դուք ամէնդ ալ համամիտ էք, և տարակոյս չունիմ թէ խօսքս պիտի հաստատէք երբ ըսեմ թէ շատ կարեւոր սովորութիւն մըն է այս՝ զոր կ'արժէ ունակութեան փոխել յաճախակի կրկնելով: Ահա ասոր համար է որ ձեր ուսուցիչներն ու վարժուհիները, ինչպէս նաև ձեր ծնողքը միշտ կը խրատեն ձեզ հանդարտաբար ու ներողամիտ ըլլալու համար, ուրիշներուն չարիք չհասցնելու և պաղարկելով վարուելու համար, երբ դուք չարիքի ենթակայ ըլլաք:

Դեռատի բարեկամներս, իսկապէս մեծ բան է ինքզինքը զսպել կարենալը: Դուք ձեր այդ պզտիկ տարիքին մէջ չէք յիշեր շատ մը պարագաներ, ու

րոնց մէջ աւելի պատշաճ ու վայելուչ պիտի ըլլար, եթէ կարենայիք ձեր զայրոյթը և դիւրագրգռութիւնը զսպել: Թէեւ ձեզմէ ոմանք խառնուածքով և ուրիշ շատ մը պատճառներով, զորոնք հոս թուել աւելորդ կը համարիմ, բնաւորութեամբ աւելի դիւրագրգիռ կրնան ըլլալ, բայց գիտէք թէ սովորութիւնը երկրորդ բնութիւն է: Հետեւաբար սովորութիւն ըրէք ձեր պաղարկունը պահել ու չուտով չգրգռուել, և ձեզի եղած որևէ չարիք կամ վնաս չփոխարինել: Ձեզի գէշ խօսք մը խօսողին աւելի գէշ խօսիլ, ձեզ անիրաւողին աւելի մեծ անիրաւութիւն մը բնել, մէկ զարնողին երկուք զարնել, այս՝ դժուարութիւնը հարթելու և կոխել արգիւելու կերպը չէ, ինչպէս գիտէք: Եթէ աշխարհի մէջ չարիքը միայն չարիքով դարմանել փորձուէր, աշխարհ պիտի կործանէր չուտով: Սիրոյ, ազնուութեան, ներողամտութեան ճամբան մարդերու փոխադարձ յարաբերութեան մէջ մեծ օրհնութիւն մը եղած է աշխարհիս: Դուք ալ այս շիտակ չէք գտնիր ձեր դպրոցական կեանքին մէջ: Ձեզ անիրաւող ընկերով մը ազնիւ ներողամտութիւն մը ցոյց տալով զայն աւելի ամօթապարտ ըրած չէք, ու չէք ստիպած որ սիրէ ու յարգէ ձեզ: Աշխարհի մէջ ալ այդպէս է. դպրոցն ալ պզտիկ աշխարհ մըն է արդէն, կամ աշխարհի նախադուռը: Ձէք յիշեր շատ մը պարագաներ, որոնց մէջ ձեր ունեցած ազնիւ վերաբերումը վերջէն գոհունակութիւն ու երջանկութիւն պատճառած է ձեզի ալ:

Ուրեմն միշտ տէրը եղէք ձեր անձին, զսպեցէք ձեր կիրքերը, նուաճեցէք ձեր չար ունակութիւնները, ազնիւ եղէք ու ներողամիտ, և երբեք պիտի չզղջաք այդպէս ըլլալուդ համար: Քաջութիւնը ուրիշները յաղթելէ աւելի իր անձը յաղթելու մէջ է: Բարկութիւնով ելլողը վնասով կը նստի: Կիրքով գործողը չարիք միայն կ'արտադրէ: Իմաստունը մեծ ճշմարտութիւն մը չեղած է ըսելով, «Երկայնամիտ մարդը հզօր մարդէն աղէկ է, ու իր ոգին զսպողը՝ քաղաք առնողէն»:

Գ. Լ. Գ.

Տարեկան բաժանորդագին Թուրքիոյ համար՝ 6 դահ.,
Արտասահմանի համար՝ 2 ֆրանք, 1½ շիլին, 40 սէնթ:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՅԻՐ ՊՅՈՅՆԱՆ

ՖԻՆԱՆՍԱԶԸԼԱՐ ԵՌԵՎԱՆԻ, ԱՄԵՐԻԿԱՆ ԽԱՆ